

FITXA 1: EL PARTENÓ

1. Situeu l'obra en el context cronològic, històric i cultural corresponent.

El Partenó d'Atenes se situa entre l'any 447 i 438 a.C., al tercer quart del segle V a.C., a l'edat antiga, època de la Grècia clàssica.

Política: l'Hèl·lade era la civilització grega formada per un conjunt de ciutats que tenien en comú els déus, la llengua, els costums i la mitologia. Els grecs es van organitzar en un conjunt de ciutats-estat que eren independent i s'anomenaven polis. En aquestes hi trobem dos models: a Atenes (Àtica) la democràcia i a Esparta (Peloponès) la Oligarquia guerrera.

Economia: els grecs es dedicaven a l'agricultura i a la ramaderia, però van destacar pel comerç de tota la Mediterrània, on van fundant colònies, sobretot al sud d'Itàlia (Magna Grècia).

Societat: la societat grega era esclavista, ja que estava formada per una majoria d'esclaus, els qual no tenien cap dret i una minoria d'homes lliures amb tots els drets. En una situació intermèdia trobem els metecs que eren als artesans i comerciants.

Cultura: en aquesta època Atenes era el principal centre de cultura, tant a nivell artístic com religiós, filosòfic i històric. En qualsevol d'aquests camps, tot girava entorn de l'home (antropocentrisme). A més, es desenvolupa el pensament racional, neix la ciència i creen un arc basat en la bellesa, l'harmonia i la proporció.

2. Digueu a quin estil pertany l'obra i enumereu cinc característiques formals o conceptuals d'aquest estil.

El Partenó pertany a l'estil clàssic de l'art clàssic grec i és d'ordre dòric.

Característiques:

- En l'escultura grega el cos humà n'és el motiu principal, ja que la cultura és antropocèntrica, és a dir, que tot gira entorn l'home.
- L'ideal de la bellesa humana es basa en la proporció i l'equilibri, ja que l'objectiu principal dels grecs era assolir la perfecció en les seves obres.
- L'escultura clàssica grega s'imposa al naturalisme idealitzar, per qual, els grecs estudien el cos humà d'una manera perfecta.
- A l'escultura grega la policromia s'ha perdut amb el temps, de manera que a l'època arcaica les obres anaven molt pintades i a la clàssica ja no. En aquesta, s'observa directament el marbre i la qualitat del material.
- Els materials més utilitzats en la escultura clàssica grega són el bronze, la pedra i el mabre. El bronze segueix la tècnica de la cera perduda i el marbre la de la escultura.

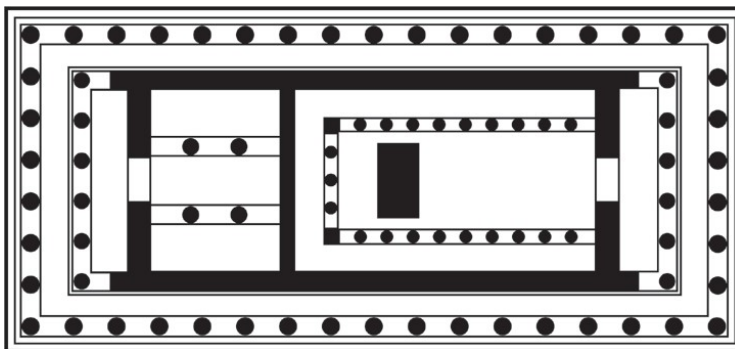
3. Expliqueu les característiques formals, compositives, tècniques i de suport.

Característiques: El Partenó és un temple construït pels arquitectes Ictinos i Cal·lícrates que pertany a l'estil clàssic grec. Els materials utilitzats per a la seva construcció són el mabre del Pentèlic i la fusta. El sistema constructiu és arquivat i les dimensions del temple són grans, ja que superen l'escala humana.

Elements de suport: El Partenó es troba a l'Acròpolis d'Atenes. Primer de tot, es va construir la base, formada per l'estereòbat, amb una sèrie d'esglaons per les quatre bandes, l'últim dels quals és l'estilobat. Sobre aquesta base, trobem les columnes d'ordre dòric, les quals són robustes i sòbries i no tenen base. El fust es troba ornat amb arestes vives. El capitell, format per l'àbac, l'equí i el collarí, és llis.

Elements sostinguts: El Partenó segueix l'entaulament clàssic, format per l'arquitrau que és llis i el fris, el qual es troba dividit en tríglifs i mètopes. Els tríglifs porten línies verticals i les mètopes es troben decorades amb relleus. També consta de la cornisa que està sobresortida per protegir la façana. El frontó es troba ornat amb relleus i al damunt, tenim la teulada amb dues aigües.

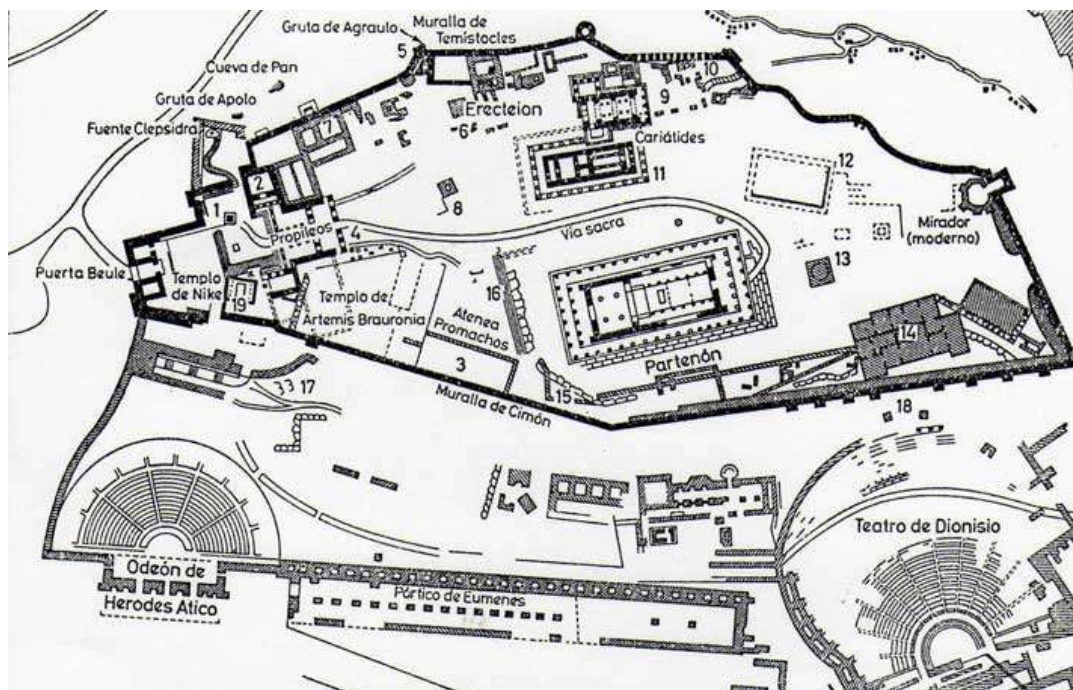
Espai interior: El Partenó consta de tres parts. La pronaos és la entrada o vestíbul que dona accés a la naos. La naos és la part central del temple que conté la cel·la i el santuari que conserva la imatge. Finalment, trobem l'opistòdom que és la part posterior amb accés exterior i que servia per guardar el tresor de la ciutat. La estàtua d'Atena és criselefantina, és a dir que està feta d'or i plata amb incrustacions de pedres precioses. Aquesta, està feta per Fídies que també va esculpir un relleu de més de deu metres d'alçada que representa la processó de les Panatenees, la pujada per la via sacra.

Espai exterior: Els temples grecs es defineixen pel nombre i possessió de les columnes. El Partenó és un temple octàstil (vuit columnes a la façana principal) amb dos pòrtics hexàstils (a les dues façanes hi ha una segona filera de sis columnes). A més, és perípter i monòpter (tot l'edifici es troba envoltat d'una sola filera de columnes). Destaca el sentit escultòric perquè està pensat per una multiplicitat de punts de vista mentre la gent puja per la via sacra. La façana principal està orientada a l'est, per on surt el sol, com era habitual en els temples de l'Antiguitat. D'aquesta manera, es crea un efecte enlluernador. El Partenó anava decorat amb tota mena de relleus.

Context urbanístic: El Partenó forma part del conjunt urbanístic religiós de l'Acropoli d'Atenes. Es tracta d'un espai fortificat amb funció militar, religiosa i de conservació dels tresor de la ciutat. Se situa a la banda sud i destaca per la seva grandària i la seva majestuositat. El Partenó és la construcció principal del conjunt.

El temple, es troba perfectament integrat a l'entorn i al paisatge. A la banda nord de la fortificació trobem l'Erectèon, el Propileus i el Temple d'Atenea Nike.

4. Comenteu el contingut i la significació de l'obra.

El Partenó és un temple de caràcter religiós dedicat a Atena Partenos.

La decoració escultòrica ocupa els frontons, en els quals es representen diversos episodis de la vida de la deessa Atena, com per exemple la disputa amb Posidó per la possessió d'Atenes a la façana occidental. En aquesta lluita, Posidó, déu dels mars, va clavar el trident en una roca i va brollar aigua salada mentre que Atena va plantar una olivera i va guanyar. Des d'aleshores, l'olivera es va convertir en el símbol de la ciutat i la deessa va passar a ser la protectora d'aquesta i li van dedicar el Partenó.

En altres relleus s'hi representen les quatre lluites mitològiques (la centaumàquia, la guerra de Troia, l'amazonomàquia i la gigantomàquia).

El Partenó mostra la recerca de la perfecció i l'harmonia a través de les matemàtiques, les proporcions perfectes que desenvolupa l'escola pitagòrica i de les correccions òptiques. Per arribar a assolir aquesta perfecció s'utilitza:

- L'èntasi: s'aprima la columna per la part central amb la finalitat que la visió sigui una vertical perfecta.
- Intercolumnis: es corregeix la separació entre les columnes per a que la visió sigui perfecta.
- Inclinatori de la façana cap endins per a que la sensació de verticalitat sigui perfecta.
- Curvatura de l'entaulament per a obtenir una visió horitzontal perfecta.
- Sentit simbòlic de les proporcions.

Recepció: El Partenó, a l'igual que l'Acropli d'Atenes, queda destruït durant les Guerres Mèdiques, però a l'època d'esplendor és reconstruït. Aquest, va ser impulsat per Pèricles, dirigit per Fídies i construït per Ictinos i Cal·lícrates.

Funcions:

- El Partenó té una funció religiosa, ja que és un temple dedicat a la deessa Atena Partenos.
- També té una funció il·lustrativa, tant de l'art clàssic grec com de l'ordre dòric.
- Finalment, presenta una funció propagandística perquè és tota una demostració de la grandària d'Atenes després de derrotar l'Imperi Persa.

5. Definiu tres conceptes relacionats amb l'obra.

Èntasi: consisteix en aprimar la columna per la part central amb la finalitat que presenti una visió vertical perfecta.

Mètopa: espai quadrangular decorat amb relleus esculpits que forma part del fris.

Estilobat: últim esglaió de l'estereobat, sobre el qual s'aixequen les columnes i els murs.